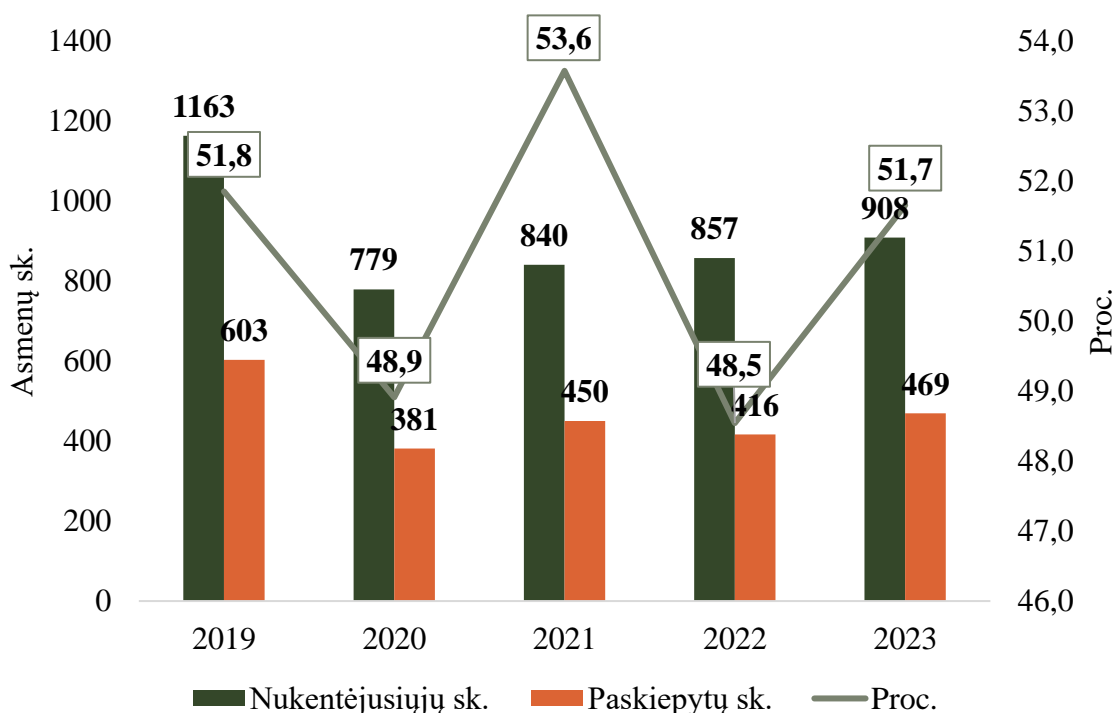

PASIUTLIGĖS EPIDEMIOLOGINĖ SITUACIJA IR VALDYMAS KAUNO APSKRITYJE 2023 METAIS

Kaunas
2024-04-17

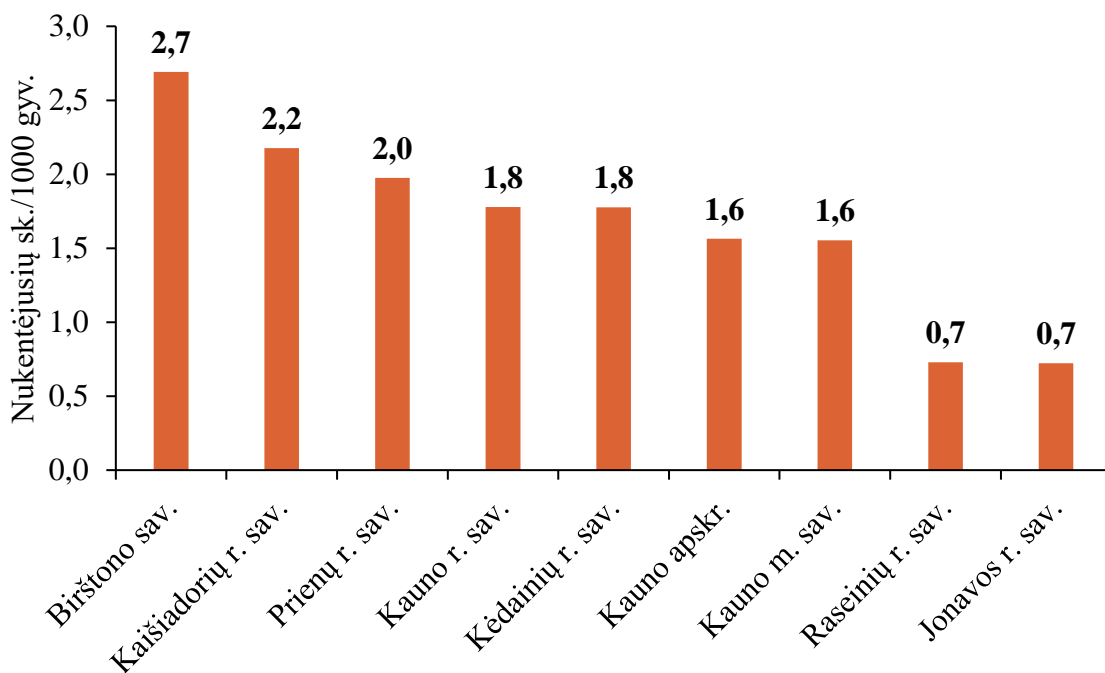
Pasiutligė – mirtina liga, kuria užsikrečiama pasiutusiam gyvūnui įkandus, įdrėskus ar apseilėjus. Šios ligos galima išvengti, tik laiku pradėjus poekspozicinę žmonių nuo pasiutligės imunoprofilaktiką. Tačiau labai svarbios ir gyvūnų apsaugos nuo pasiutligės priemonės – teisingas gyvūnų laikymas ir priežiūra, naminių gyvūnų skiepai nuo pasiutligės, bei laukinių gyvūnų oralinė vakcinacija. Gyvūnų pasiutligės epizootinė situacija šalyje yra palanki. Lietuva 2021 metais gavo laisvos nuo pasiutligės šalies statusą, nes nuo 2019 metų, šalyje neregistruotas nei vienas pasiutligės atvejis. Tai geriausias laukinių gyvūnų oralinės vakcinacijos nuo pasiutligės programos, Lietuvoje pradėtos vykdyti 2006 m., efektyvumo įrodymas. Paskutiniai gamtiniai pasiutligės židiniai Kauno apskrityje nustatyti 2010 m. (Kauno mieste ir Raseinių rajone), o paskutiniai žmonių mirties nuo pasiutligės atvejai buvo užregistruoti 1997 m. Kėdainių rajone ir 2004 m. Prienų rajone. Tačiau ne visose pasaulio šalyse situacija tokia palanki. Didelės rizikos užsikrėsti pasiutlige šalys vis dar išlieka Indija, Kinija, Egiptas, Turkija ir kitos gyventojų mėgstamos atostogų kryptys, todėl galimi įvežtiniai pasiutligės atvejai.

2023 m. Kauno apskrityje nuo gyvūnų nukentėjo 908 asmenys, iš jų – 469-iems buvo paskirta imunoprofilaktika. Lyginant su nukentėjusiųjų skaičiumi 2020-2022 m., atvejų skaičius išlieka panašus, tačiau didėja (1 pav.).

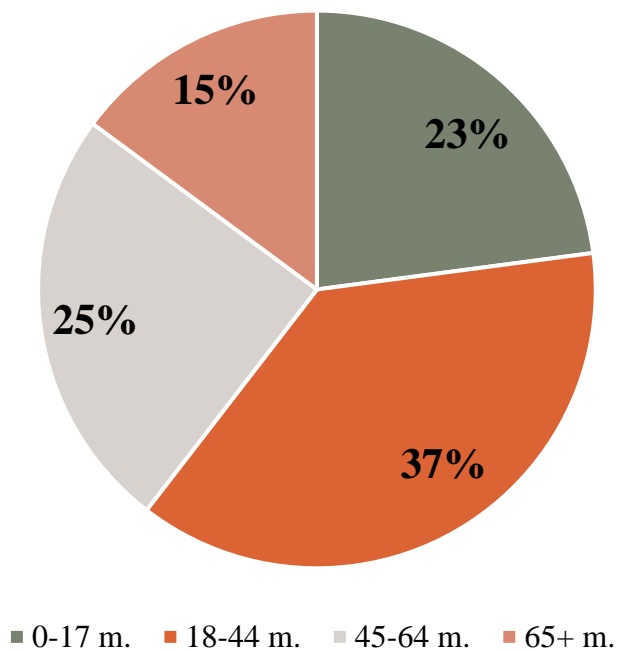
1 pav. Nukentėjusiųjų nuo gyvūnų ir dėl šios priežasties paskiepytų nuo pasiutligės asmenų skaičius bei procentinė paskirtos poekspozicinės imunoprofilaktikos dalis Kauno apskrityje 2019-2023 m.

Kauno apskrityje – daugiausiai nukentėjusių nuo gyvūnų asmenų, skaičiuojant nukentėjusių skaičių tenkantį 1000 gyventojų – registruota Birštono sav. ir atitinkamai mažiau – kitose administracinėse teritorijose (2 pav.).

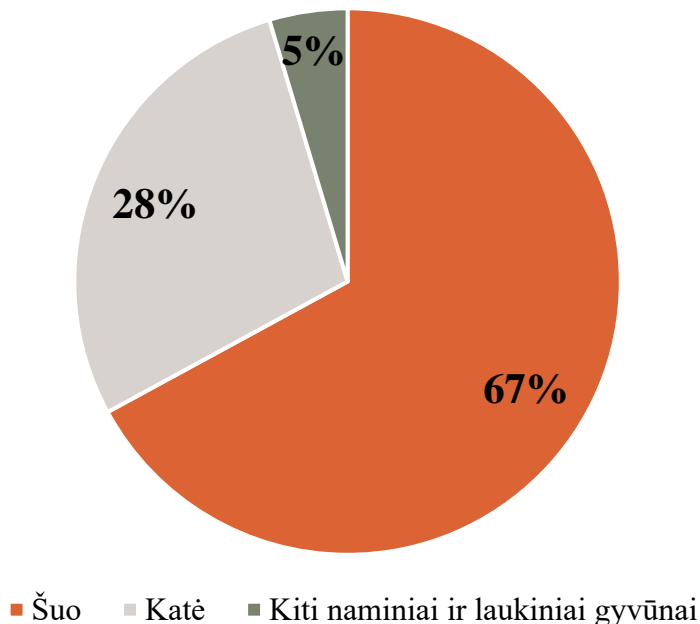
2 pav. 2023 m. nukentėjusiųjų nuo gyvūnų asmenų Kauno apskrityje struktūra pagal administracines teritorijas

Tarp nukentėjusiųjų – ketvirtadalis vaikų, priklausančių 0-17 m. amžiaus grupei (3 pav.). Siekiant išvengti gyvūnų išpuolių ir keliamos rizikos vaikų sveikatai – būtina atminti, kad nevalia artintis prie gyvūno jam ėdant, miegant, negalima skatinti jo agresyvumo žaidimų metu, neerzinti, niekad nepalikti gyvūnų ir mažamečių vienoje patalpoje be suaugusiųjų priežiūros. 2023 m. daugiausiai nuo gyvūnų nukentėjo 18-44 m. amžiaus asmenys. Jauniausias nukentėjęs nuo gyvūno asmuo buvo 8 mėn. amžiaus, vyriausias – 92 metų.

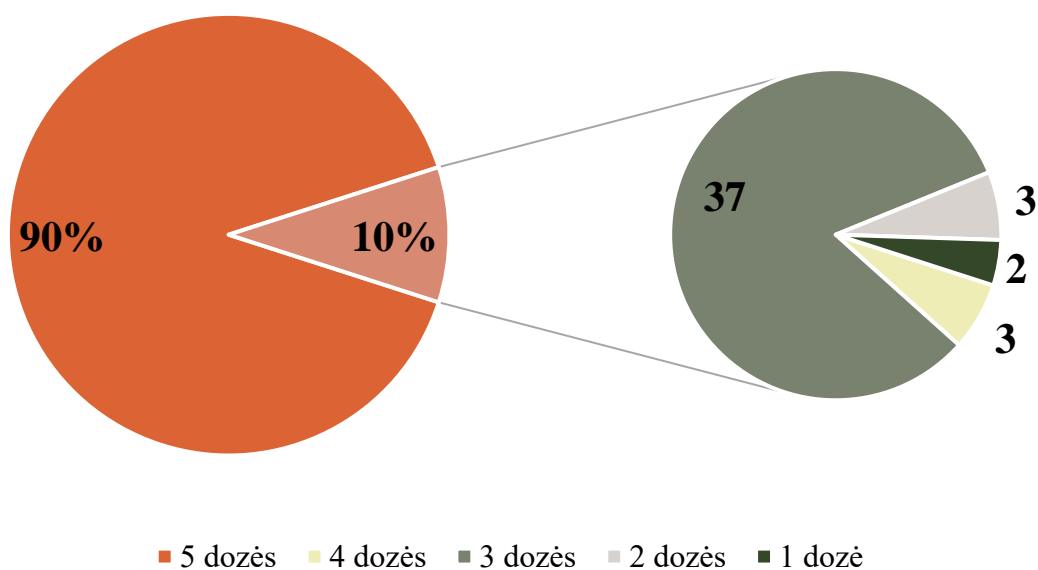
3 pav. Nukentėjusiųjų nuo gyvūnų asmenų amžiaus struktūra Kauno apskrityje 2023 m.

2023 m. Kauno apskrityje nuo naminių gyvūnų nukentėjo 873 asmenys, likusieji 35 atvejai – nuo laukinių gyvūnų. Nukentėjusiųjų nuo žinomų gyvūnų dalis sudarė 63 proc. Daugiausiai asmenų kreipėsi dėl šuns apkandžiojimų. Antroje vietoje – kačių apkandžiojimo ir apdraskymo atvejai, kurie sudarė kiek daugiau nei ketvirtadalį (28 proc.) visų atvejų. Likusieji – kitų naminių ir laukinių gyvūnų, tokių kaip arklys, žiurkės, šikšnosparniai, beždžionės ir kt. apkandžiojimų atvejai (4 pav.).

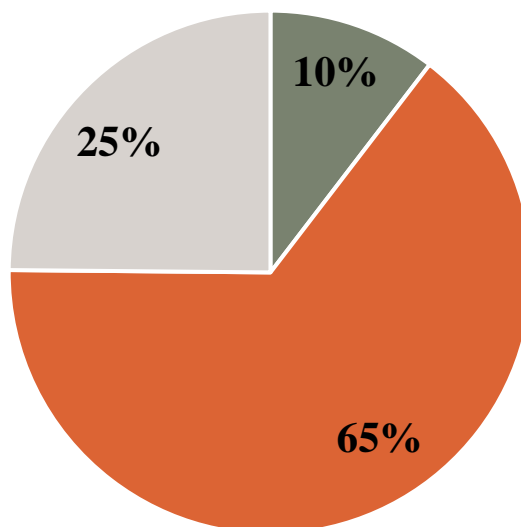
4 pav. Gyvūnų, nuo kurių nukentėjo Kauno apskrities gyventojai struktūra 2023 m.

Poekspozicinė imunoprofilaktika buvo skirta 469 iš 908 (51,7 proc.) nukentėjusiųjų Kauno apskrities gyventojų. Daugiausiai nukentėjusiųjų (90 proc.) buvo paskiepyti visomis 5-iomis skiepų nuo pasiutligės dozėmis, pagal nustatytą skiepavimo schemą. Atsižvelgiant į sužalojimo vietą, aplinkybes ir kitus veiksnius gydytojai kai kuriais atvejais skyrė skiepavimo schemas sudarančias ir mažiau 5-ių pasiutligės vakcinų dozių (10 proc. nukentėjimo atvejų) (5 pav.). Iš šių atvejų 3-ims asmenims skirtos 4 dozės, 37-iems – 3 dozės, 3-ims – 2 dozės ir likusiems 2-iems – 1 dozė (žr. 5 pav.).

5 pav. Nukentėjusiems nuo gyvūnų asmenims įskiepytų pasiutligės vakcinų dozių struktūra Kauno apskrityje 2023 m.

Įvertinus nepasiskiepijusių pagal schemą nuo pasiutligės asmenų duomenis – 65 proc. jų skiepus nutraukė savavališkai, 18 (10 proc.) asmenų paskirtų skiepų atsisakė (6 pav.).

■ Skiepytis atsisakė ■ Nutraukė patys ■ Nutraukė gydytojui rekomendavus

6 pav. Nepilnos poekspozicinės pasiutligės imunoprofilaktikos priešasčių struktūra Kauno apskrityje 2023 m.

Dažniausiai poekspozicinė pasiutligės imunoprofilaktika tikslingai skiriami tiems asmenims, kurie nukentėjo nuo nežinomo gyvūno ir nėra galimybės jo stebėti. Kai gyvūnas žinomas, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento specialistai inicijuoja gyvūno stebėjimą ir perduoda informaciją apie jo buvimo vietą Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai. Jeigu per 14 dienų gyvūnui pasireiškia pasiutligės simptomai, dar ne per vėlu pradėti skiepyti nukentėjusį nuo gyvūno asmenį – taip jį apsaugant, nuo galimo užsikrėtimo mirtina pasiutligės liga.

2023 m. Kauno apskrityje nuo nežinomų gyvūnų nukentėjo 338 asmenys, o poekspozicinė pasiutligės imunoprofilaktika paskirta 469 asmenims, todėl 27,9 proc. nukentėjusiems nuo gyvūnų asmenims poekspozicinės pasiutligės imunoprofilaktika Kauno apskrityje paskirta netikslingai. 2023 m. daugiausia netikslingai imunoprofilaktika paskirta Birštono sav. ir Raseinių r. sav. (66,7 proc.) (1 lentelė).

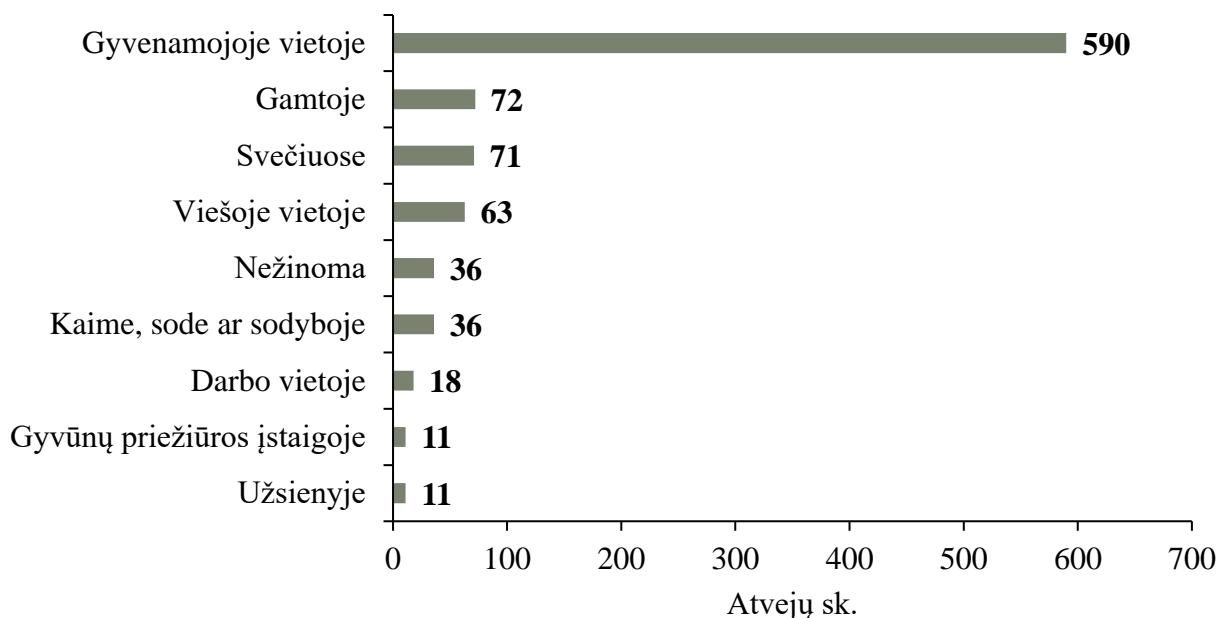
1 lentelė. Poekspozicinės pasiutligės imunoprofilaktikos skyrimo tikslingumas Kauno apskrityje 2023 m.

Teritorija	Nukentėjusiųjų sk.	Nežinomų gyv. sk.	Paskirta imunoprof.	Netikslingai paskirta imunoprof.	Netikslingai paskirtos imunoprofilaktikos dalis (proc.)
Kauno apskr.	908	338	469	131	27,9 proc.
Kauno m. sav.	473	192	230	38	16,5 proc.
Kauno r. sav.	178	56	83	27	32,5 proc.
Birštono sav.	11	1	3	2	66,7 proc.
Jonavos r. sav.	30	12	23	11	47,8 proc.

1 lentelės tęsinys. Poekspozicinės pasiutligės imunoprofilaktikos skyrimo tikslingumas Kauno apskrityje 2023 m.

Teritorija	Nukentėjusių sk.	Nežinomų gyv. sk.	Paskirta imunoprof.	Netikslingai paskirta imunoprof.	Netikslingai paskirtos imunoprofilaktikos dalis (proc.)
Kaišiadorių r. sav.	63	19	30	11	36,7 proc.
Kėdainių r. sav.	82	37	62	25	40,3 proc.
Prienų r. sav.	49	16	23	7	30,4 proc.
Raseinių r. sav.	22	5	15	10	66,7 proc.

Mažinant nukentėjusių nuo gyvūnų asmenų skaičių, svarbu užtikrinti gyvūnų laikymo taisyklių įgyvendinimą ir priežiūrą kiekvienoje Kauno apskrities teritorijoje. Daugiausia nukentėjusių fiksuojama gyvenamojoje vietoje – 65 proc. (7 pav.).

7 pav. Vietovių, kuriose nukenčiama nuo gyvūnų, struktūra Kauno apskrityje 2023 m.

IŠVADOS:

- 2021 metais Lietuva pripažinta laisva nuo pasiutligės šalimi – tai geriausias laukinių gyvūnų oralinės vakcinacijos nuo pasiutligės programos, Lietuvoje pradėtos vykdyti 2006 m., efektyvumo įrodymas.
- Pastarųjų metų laikotarpiu Kauno apskrityje stebimas nežymus nukentėjusių nuo gyvūnų asmenų skaičiaus didėjimas.
- Daugiausiai nukentėjusių nuo gyvūnų asmenų 2023 m. kreipėsi dėl šuns apkandžiojimo atvejų.
- Dažniausiai asmenys nuo gyvūnų nukenčia gyvenamojoje vietoje.

SIŪLYMAI:**1. ASPĮ:**

- 1.1. Tikslingai skirti poekspozicinę pasiutligės imunoprofilaktiką, atsižvelgiant į palankią pasiutligės epizootinę situaciją bei apkandžiojimo aplinkybes.
- 1.2. Esant galimybei, paskirti gyvūno stebėjimą vykdomą Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, o poekspozicinę pasiutligės imunoprofilaktiką atidėti iki gyvūno stebėjimo pabaigos.

2. Savivaldybių administracijoms:

- 2.1. Skatinti gyventojus pranešti apie beglobius gyvūnus, paskiepyti savo augintinius ir nedelsiant kreiptis į medikus nukentėjimo atveju.
- 2.2. Priminti gyventojams gyvūnų laikymo taisykles.
- 2.3. Kontroliuoti bešeimininkių gyvūnų populiaciją miesto teritorijoje.
- 2.4. Esant poreikiui organizuoti pasitarimą, aptariant aktualius pasiutligės valdymo klausimus su savivaldybės atstovais ir atsakingais kitų institucijų specialistais.

Parengė:

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro
prie Sveikatos apsaugos ministerijos
Kauno departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus
Vyriausioji specialistė Vilma Kokanskytė